

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen yleiset periaatteet ja lakisääteiset terveydenhuollon asiakasmaksut

Aluevaltuusto 19.12.2022

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisjohtaja
Kirsti Ylitalo-Katajisto

Asiakasmaksujen periaatteet ja päätöksenteko

- Asiakasmaksujen yleiset periaatteet koskevat kaikkia Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella perittäviä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja.
- Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista sekä hyvinvointialueen järjestämismääräyksillä kuuluvista palveluista perittävistä asiakasmaksuista.
- Aluehallitus päättää tarkemmin maksujen perusteista ja euromääristä ja tulevaisuuslautakunta päättää harkinnanvaraisista asiakasmaksuista. (Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosääntö 11 §, 16§ ja 76 §).
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen päämääränä on ollut yhtenäistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut asiakkaiden yhdenvertaisuuden toteutumiseksi.

Lainsäädäntö

- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin sovelletaan lakia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 (asiakasmaksulaki) sekä asetusta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (asiakasmaksuasetus) 912/1992.
- Asiakasmaksulain 1 §:n mukaan sosiaali- ja terveystalvveluista **voidaan periä maksu palvelun käyttäjältä, jollei lailla toisin säädetä.**
- Sosiaali- ja terveystalvvelut voivat olla palvelun käyttäjälle
 - maksuttomia,
 - maksu voidaan periä kaikilta samansuuruisena niin sanottuna **tasasuuruisena maksuna** tai
 - maksu voidaan määrätä asiakkaan tulojen ja maksukyvyyn mukaan (**tulosidonnainen maksu**)
- Asiakasmaksulaki säätelee, milloin tulosidonnainen maksu peritään nettoperusteisesti (esim. ympärivuorokautinen palveluasuminen) tai bruttoperusteisesti (esim. kotihoito, lapsiperheiden kotipalvelu)
- Asiakasmaksulaki tai –asetus voi määritellä enimmäismaksun tai palvelun maksuttomuuden.
- Niistä palveluista, joita laissa ei ole erikseen huomioitu, voidaan periä palvelun järjestäjän päättämä maksu enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten mukaisesti.

Maksun tarkistaminen ja indeksikorotukset

- Asiakkaan maksukyvyn mukaan määräytyvät maksut, kuten pitkäaikainen asumispalvelu tai säännöllinen kotihoito, määrätään toistaiseksi.
- Asiakasmaksulaissa on säädetty, milloin asiakkaan maksu tulee tarkistaa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista perittävät maksut, vähimmäiskäyttövarat ja tulosidonnaisten maksujen tulorajat on sidottu asiakasmaksulain ja -asetuksen nojalla joko kansaneläkeindeksiin tai työeläkeindeksiin.
 - seuraavat indeksikorotukset tulossa 1.1.2024 alkaen

Ostopalvelut

- Jos hyvinvointialue järjestää palveluja ostopalveluna, hyvinvointialueen tulee periä palvelun käyttäjältä samat maksut ja korvaukset kuin hyvinvointialueen omasta toiminnasta.
 - Esimerkiksi yksityinen palveluntuottaja voi laskuttaa hyvinvointialueelta ateriat sopimusten perusteella, mutta asiakkaalta ei voida periä aterioista enempää kuin omassa tuotannossa -> hyvinvointialueen tappioksi jää erotus.
- Palvelusetelistä säädetään palvelusetelilaissa ja palvelusetelien sääntökirjoissa.
 - Hyvinvointialueen palvelusetelit viedään erikseen päätöksentekoon Tulevaisuuslautakuntaan yhdessä palvelusetelikohtaisten sääntökirjojen kanssa.

Maksukatto

- Asiakkaan tai potilaan maksamille julkisen terveydenhuollon tietyille maksuille on säädetty enimmäismäärä eli maksukatto, joka on 1.1.2022 alkaen 692 euroa/vuosi.
- Maksukaton euromäärä tarkistetaan valtakunnallisesti joka toinen vuosi kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti.
- Asiakkaan on itse seurattava maksukaton täyttymistä ja ylittymistä.

Muutoksenhaku ja oikaisuvaatimusprosessi sekä perintä

- Asiakasmaksulain 15 §:n mukaan asiakasmaksua koskevaan päätökseen ja laskuun saa vaatia oikaisua.
- Asiakkaalla on oikeus saada maksukyvyn mukaan määräytyvästä asiakasmaksusta yksilöity päätös, johon voi hakea muutosta. Oikaisua ei kuitenkaan saa vaatia laskuun, joka koskee asiakasmaksulain 2 b §:ssä tarkoitettua asiakasmaksupäätöstä.
- Asiakkaalle tiedoksi annettavassa laskussa tai päätöksessä on oltava ohje, miten päätökseen haetaan muutosta ja minne muutoksenhaku tulee toimittaa.
- Perintä: Jos asiakas ei maksa laskua eräpäivään mennessä, siirtyy lasku perintätoimistolle perintäprosessiin Suomen Kuntaperintään
- Asiakasmaksut ovat suoraan ulosottokelpoisia ilman tuomiota tai ulosottoperustetta.

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Lakisääteiset terveydenhuollon asiakasmaksut

Nykytilan kuvaus

- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja on selvitetty Pohteen kunnista ja kuntayhtymistä kahden kyselyn avulla.
- Hyvinvointialueen kunnissa ja kuntayhtymissä on ollut käytössä terveydenhuollon asiakasmaksuissa lakisääteiset enimmäishinnat kyselyyn saatujen vastausten perusteella.
 - eroja on voinut olla esimerkiksi sen suhteen, peritäänkö terveyskeskuksessa vuosimaksu vai käyntiperusteiset maksut
- Kyselyyn saatujen vastausten perusteella terveydenhuollon tasamaksuja ei ole alennettu kunnissa ja kuntayhtymissä erillisessä asiakasmaksun alentamismenettelyssä suurin osa terveydenhuollon maksuista kerryttää maksukattoa.
 - julkisen terveydenhuollon asiakasmaksut huomioidaan toimeentulotuessa menoina

Periaatteet

- ❑ Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella otetaan käyttöön terveydenhuollon asiakasmaksut asiakasmaksulain ja -asetuksen enimmäismäärien mukaisesti.
- ❑ Sosiaalihuollon lakisääteisten ja harkinnanvaraisten asiakasmaksujen osalta maksut tuodaan päätettäväksi palvelukohtaisesti.
- ❑ Etäyhteyksien avulla annetusta palvelusta peritään pääsääntöisesti samat maksut kuin esimerkiksi vastaavasta vastaanottokäynnistä tai kotikäynnillä annetusta palvelusta, mikäli palvelu on maksullinen muutoinkin. Terveydenhuollon käynti, joka toteutetaan etävastaanottona, on 15 % edullisempi verrattuna perinteiseen vastaanottokäyntiin.
- ❑ Veteraaneille, rintamaveteraaneille ja sotainvalideille on määritelty erikseen maksuttomia palveluja sotilasvammalain (404/1948) ja Valtiokonttorin ohjeistuksen mukaisesti ja lisäksi maksuttomaksi on säädetty perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon maksuja sekä Oulun yliopistollisen sairaalan käyntimaksuja.
- ❑ Asiakasmaksulain 11 §:n mukaisesti sosiaalihuollon asiakasmaksuja ja tulosidonnaisia terveydenhuollon asiakasmaksuja on alennettava tai jätettävä perimättä, jos maksun periminen vaarantaa asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulon tai lakisääteisestä elatusvelvollisuudesta huolehtimisen.
- ❑ Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen on ensisijainen toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettuun toimeentulotukeen nähden.
- ❑ Maksun alentamiseen laaditaan hyvinvointialueelle yhtenäiset toimintaohjeet. Terveydenhuollon tasasuuruksia maksuja ei alenneta asiakasmaksulain 11 §:n perusteella. Yhtenäisiä maksujen alentamiseen ja perimättä jättämiseen liittyviä toimintaohjeita laadittaessa otetaan huomioon mm. ulosotossa, toimeentulotuella ja Kelan perusetuudella olevat henkilöt.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaali – ja terveydenhuollon asiakasmaksujen alentaminen tai perimättä jättäminen

Ohjeistus valmistelussa tulevaisuuslautakunnassa

Terveydenhuollon lakisääteiset asiakasmaksut

Lakisääteiset terveydenhuollon asiakasmaksut määritetään asiakasmaksulaissa ja -asetuksessa. Maksut ovat enimmäismaksuja-
Lakisääteisiin enimmäismaksuihin tehdään indeksitarkastukset kansaneläkeindeksin mukaan joka toinen vuosi, seuraavan kerran vuonna 2024.

Maksuttomat terveystulokset (asiakasmaksulaki 5 §)

- Perusterveydenhuollon avohoidon lääkäripalvelut 20,90 € / käynti (asiakasmaksuasetus 7 §)
 - peritään enintään kolme kertaa kalenterivuoden aikana
- Erikoislääkärin vastaanotto perusterveydenhuollossa 41,80 € /käynti
- Perusterveydenhuollon hoitajavastaanotto maksuton (asiakasmaksulaki 5 §)
- Yhteispäivystys ja kiirevastaanotto (asiakasmaksuasetus 7–8 §)
 - Hyvinvointikeskuksen (terveyskeskuksen) kiirevastaanotto käyntimaksu arkisin klo 8–20 20,90 € (sairaanhoitajakäynti maksuton)
 - Hyvinvointikeskuksen päivystys klo 20–8 sekä lauantaisin, sunnuntaisin ja pyhäpäivinä 28,70 € (Raahe, Kuusamo)
 - Yhteispäivystyksen käyntimaksu (Oulunseudun yhteispäivystys OSYYP tai Oulaskangas) arkisin klo 8–20 20,90 €
 - Yhteispäivystyksen käyntimaksu arkisin klo 20–8 sekä lauantaisin, sunnuntaisin ja pyhäpäivinä
 - 41,80 € jokaiselta käynniltä lääkärin vastaanotolla erikoissairaanhoidon yhteispäivystyksessä (OSYP tai Oulaskangas)
 - 25,00 € jokaiselta käynniltä sairaanhoitajan vastaanotolla erikoissairaanhoidon yhteispäivystyksessä (OSYP tai Oulaskangas)

- Sairaankuljetus /ensihoito 25 € (asiakasmaksuasetus 10 §)
- Erikoissairaanhoidon poliklinikkamaksu 41,80 € /käynti (asiakasmaksuasetus 8 §)
- Päiväkirurgiamaksu 136,90 € (asiakasmaksuasetus 8 a §)
- Terapiapalvelut perusterveydenhuollossa 11,60 € /käynti
- Sarjassa annettava hoito
 - Sarjassa annettava hoito erikoissairaanhoidossa 11,60 € (asiakasmaksuasetus 11 §)
 - Sarjassa annettava hoito perusterveydenhuollossa 11,60 € (asiakasmaksuasetus 11 §)
- Laboratorio - ja kuvantamispalvelut (asiakasmaksuasetus 8 b §)
 - Yksityislääkärin läheteellä tehtävistä laboratorio- ja röntgentutkimuksista, joihin ei liity muita tutkimuksia tai hoitotoimenpiteitä, voidaan periä enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen maksu.

Laitoshoidon maksut

Lyhytaikainen laitoshoido (asiakasmaksuasetus 12 §)

Hoitopäivämaksu lyhytaikaisessa laitoshoidossa 49,60 €/hoitopäivä ja maksukaton ylittymisen jälkeen 22,80 €/hoitopäivä

OYS Psykiatria Hoitopäivämaksu psykiatrian toimintayksikössä 22,80 €/hoitopäivä

- Maksuja ei peritä mielenterveyslain (1116/1990) 9 §:n perusteella järjestetyn tarkkailun ajalta, jos tarkkailtavaksi otettua ei tarkkailun perusteella määrätä mielenterveyslain 8 §:ssä tarkoitettuun tahdosta riippumattomaan hoitoon

Aikuispsykiatrian päiväsairaalamaksu: 12,10 € / käynti

Lastenpsykiatrian päiväsairaalamaksu: 22,80 € / käynti (Maksu peritään ylläpidosta enintään 7 käyntikerralta kalenterivuodessa.)

Päivä- ja yöhoidon maksu 22,80 € (asiakasmaksuasetus 13 §)

Kuntoutushoito 17,10 € / vuorokausi (asiakasmaksuasetus 14 §)

Pitkäaikainen laitoshoido (asiakasmaksulaki 7c §)

Suun ja hampaiden tutkimus ja hoito

Maksu tutkimuksesta, hammastarkastuksesta ja sairauksien hoidosta toimenpiteeltä vaatimusluokan mukaan (asiakasmaksuasetus 9 §, 9 a §)

- Käyntimaksut: Hammaslääkäri **13,30 e**, Erikoishammaslääkäri **19,50 e**, Suuhygienisti **10,30 e**

• hammaskuva	8,50 e
• panoraamaröntgen	19,20 e
• ehkäisevä käyntimaksu	8,50 e
• toimenpide, vaativuus 0 - 2	8,50 e
• toimenpide, vaativuus 3 - 4	19,20 e
• toimenpide, vaativuus 5 - 7	38,00 e
• toimenpide, vaativuus 8 - 10	55,60 e
• toimenpide, 11-	78,00 e

Proteettinen hoito ja toimenpiteet

• proteesin pohjaus	55,60 e
• proteesin korjaus	38,00 e
• akryyliosa- ja kokoproteesi	186,00 e
• kruunut ja sillat hampaalta	186,00 e
• rankaproteesi	225,70 e

Terveydenhuollon lääkärintodistus- ja lausuntopalkkiot

- 51,50 € - 61,80 € / todistus tai lausunto
- Maksuttomat todistukset / lausunnot listattu erikseen käsikirjaan ja www-sivuille

Maksu käyttämättä jätetystä palvelusta

- 51,50 €/krt (lakisääteinen enimmäismaksu)
- Asiakasmaksulain 3 §:n mukaan maksu peritään silloin, kun asiakas tai hänen edustajansa on varannut vastaanottoajan **terveydenhuollon palveluihin tai sosiaali- tai terveydenhuollon lyhytaikaisen hoito- tai asumispalvelupaikan** ja on ilman hyväksyttävää syytä ja varattua aikaa tai paikkaa ennalta peruuttamatta jäänyt saapumatta varattuna aikana vastaanotolle tai asianomaiseen yksikköön.
- Maksu voidaan periä myös muutoin maksuttomista palveluista

Aluehallituksen esitys:

Aluevaltuusto

- päättää, että asiakasmaksujen yleiset periaatteet ja terveydenhuollon lakisääteiset asiakasmaksut hyväksytään esitetyn mukaisesti.
- päättää, että tulevaisuuslautakunnan esitystä muista harkinnanvaraisista asiakasmaksuista sovelletaan siihen saakka, kunnes aluevaltuusto on vahvistanut asiakasmaksut. Nämä asiakasmaksut tuodaan tammikuussa 2023 aluevaltuuston vahvistettavaksi.

Täydentävä materiaali

Sotainvalidit ja rintamaveteraanit

- Sotilasvammalain (404/1948) 6 §:n mukaan vahingoittuneelle tai sairastuneelle, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia, ja vuosien 1939–1945 sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 10 prosenttia, maksuttomia ovat seuraavat sosiaali- terveyspalvelut:
 - sosiaalihuoltolain mukainen kotipalvelu, asumispalvelu, liikkumista tukeva palvelu, omaishoidon tuen palvelu sekä terveydenhuoltolain mukaiset sairaanhoitopalvelupalvelut.
 - Kotipalvelujen, asumispalvelujen ja omaishoidon tuen korvaamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.
- Sotainvalidien ja rintamaveteraanien asiakasmaksujen osalta noudatetaan Valtiokonttorin vuosittain päivittyvää ohjeistusta.

Maksun periminen poissaolon ajalta

- Hyvinvointialue saa periä asumispalveluista tai säännöllisestä kotihoidosta säädetyn maksun, vaikka palvelu keskeytyisi tilapäisesti asiakkaasta johtuvasta syystä (asiakasmaksulaki 10k §).
- Jos palvelu keskeytyy yli viideksi päiväksi yhtäjaksoisesti esimerkiksi asiakkaan kotiloman tai vastaavan syyn vuoksi, maksua ei peritä viittä päivää ylittävältä ajalta.
- Jos palvelu keskeytyy hyvinvointialueesta johtuvasta syystä tai siksi, että asiakas on laitoshoidossa, maksua ei peritä myöskään edellä mainituilta viideltä päivältä.
- Jos palvelun keskeytys jatkuu koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan.

Maksun periminen muualla kuin Suomessa asuvalta asiakkaalta

- Hyvinvointialue saa periä henkilöltä, jolla ei ole Suomessa kotikuntaa tai jota ei rinnasteta hyvinvointialueen asukkaaseen siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 56 §:ssä säädetään, enintään palvelusta hyvinvointialueelle aiheutuvien kustannusten suuruisen maksun, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta tai Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu. (8.7.2022/600).
- Tarkemmat ohjeistukset asiakasmaksuoppaassa sekä [www-sivuilla](#).